

טיב הקהילה

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'

בנשיאות מורנו ורבנו הרה"צ

רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

טיב הפרשה

מצות ההוכחה - כיצד

לאחר ראותם איך שדואג להם באמת וכמה שחפץ בטובתם הנציח, אז יכול לומר לפניכם מוסר ככל שיחפון ואלו יקבלו הימנו. ללמדנו כי כך הוא דרכה של תורה בחינוך והוראה, ככל שיראו התלמידים את נאמנות ומסירות רבם אליהם ואת דאגתו הטובה למענם, אזי דבריו יפלו ויכנסו לאוזנים כרויות, ויעיל שיחפצו להטיב את דרכיהם מכאן ולהבא, לא כן אילו רק יבוא להוכיחם מפעם לפעם בלא דאגה לשאר הצטרכותם, ספק הדבר אם יוסיף דיבורו וישנה אותם ולו במשהו.

תשובה כבת השבת

בדרך רמז ניתן לומר כי אף זאת ביקש משה רבינו להנחיל לישראל במאמרי תוכחתו, כי בכח קדושת השבת ויכול לבוא לידי תשובה, באמור אליהם 'רַבְלְכֶם שִׁבְתָּהּ בְּהַר הַהוֹאָה שִׁבְתָּהּ - אותיות שִׁבְתָּהּ, כלומר שעל ידי קדושת יום השבת, ועל ידי קיומה בזכור ושמור - שמירתה בכל פרטיה ודיקדוקיה וקיום מצוותיה, ויכול לבוא אל שלמות הנרצה ולהגיע אל זדגת 'רַבְלְכֶם שִׁבְתָּהּ', וכמובן שאין מקרא יוצאת מידי פשוטו, אך מכל מקום ניתנה רשות לדרוש את פסוקי התורה ולהיזדרש על דרך רמז, לעורר את ליבנו לעבודתו.

כן ידוע כי יום השבת הוא זמן של תשובה וחשבון הנפש, כאשר נרמז ענין זה בתבנית 'שבת' - נוטריקון ש'בת ב'ו' ת'שוב, הרי שמו מוכיח עליו שהשבת מיועד לזמן ועת של קרבת ה', ולעורר תשוקה לשוב אליו בכל לב.

לא זו בלבד, אלא על ערב שבת כבר כתב הארז"ל כי הוא זמן תשובה - להתכונן לקדושת השבת, לזאת מוטל לתור ולפשפש אחר מעשינו ומקרינו שעברו עלינו משך ימות השבוע, ולתקן את נגעי הנפש - על ידי כך יזכו להיכנס לשבת מתוך נקיות וטהרת הלב כראוי וכיאות לקבל פני שבת המלכה.

שבת יעשה כולו תורה

אכן כיצד באים לידי כך שהשבת יביאנו לידי תשובה, ולא נעביר את השבת רק בתענוגי הגוף, למען לא נמצא את עצמנו ח"ו אחר השבת כלפניה ככלי ריקם.

ברם על ידי העסק בתורה ובתפילה ביום השבת שהוא יומא דנשמתא ולא דגופא כלל - זוכים לתיקון נפשו ולתשובה שלימה, כי בימי השבוע עסוקים וטרודים על המחיה ועל הכלכלה, ולא כל אדם זוכה לשבת על התורה והעבודה, אך בשבת שפנויים מכל טרדא - יעשה כולו תורה, כדאיתא בספר תנא דבי אליהו (רבה, פירק א) על הפסוק: 'יָמִים יָצְרוּ וְלוֹ אֶתְדָּה בָּהֶם' - זה יום השבת לישראל, כיצד אדם עושה מלאכה כל ששה ונח בשביעי, אמר להם הקב"ה לישראל: אע"פ שאתם עושים מלאכה כל ששה ימים שבת יעשה כולו תורה.

וממשיך עוד הלכה למעשה: מכאן אמרו ישכים אדם וישנה בשבת וילך לבית הכנסת ולבית המדרש, ויקרא בתורה וישנה בניאימ, ואח"כ ילך לביתו ויאכל וישתה לקיים מה שנאמר 'לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך' לפי שאין לו מנוחה להקב"ה אלא עם עושי תורה בלבד.

אלה הדברים אשר דבר משה אל-כל-ישראל בעבר תהיה במדבר בערבה מול סוף בני-פארן ובין-הפל וכן ויצרת ודי ה'ב. ביאר ברש"י לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכניסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל. כלומר כי בכל הפסוק מרומז דברי הוכחה על עוונותיהן של ישראל, שנכשלו בהם במשך היותם במדבר זה ארבעים שנה, אך עדיין נאמרו בדרך של הסתרה כשבכל תיבה ומילה בפסוק מרומז בו עוון מסויים, והכל בשביל שלא לבייש את בני ישראל על ידי הזכרת והגדת עוונותיהם ורעת התאספותם על משה ואהרן - בפירוש הדברים כשמלה המחזורת, על כן נאמרו בהבלעת והסתרת דברים ברמזים שונים.

שלא לבייש בתוכחה

הרי שמשה רבינו עליו השלום, ביקש - מלבד עצם אמירת דברי התוכחה לישראל בהזכירו את מעשיהם הלא טובים שעשו, זאת על מנת שישפרו ויטיבו את דרכיהם ולא ישונו עוד לכסלה, הרי אף לימד אותנו את הדרך כיצד להוכיח את השני בעת אשר צריך להוכיחו - והוא שיוכיחו באופן שלא יתבייש הימנו, ובצורה שאינו מבזה את כבודו ומעמדו, אלא בדרך רמז ובתוך הסתרה והרחקה ממקרהלות עם.

נמצא כי עיצה טובה קמ"ל - אף שנצטוונו בתורה על מצוות ההוכחה, שנוכיח ונייסר את חברינו בכדי שלא יכשל שוב בחטא ופשע ובל יפול יותר לבאר שחת על ידי עוונותיו, אך מכל מקום עדיין צריך להיות ההוכחה באופן שלא יבייש את האדם בשביל מעשי המגונים אשר עשה, ובלא להזכיר קבל קהל עם ועידה את עברו המפוקפק אשר יגרום להלבנת פניו בשער בת רבים, כפי אשר ציותה התורה לקיים מצוות ההוכחה בשלימות במאמר 'הוֹכֵחַ תּוֹכֵחַ אֶת-עַמִּיתְךָ' - בחדא מחתא עם האיסור לשים ולשאת חטא על רעהו, כמבואר בהמשך הפסוק 'וְלֹא-תִשָּׂא עֲלֵיו חֲטָא'.

שמאל דוחה וימין מקרבת

את דברי המוסר וההוכחה שאמר משה רבינו לבני ישראל בעודנו בחיים חיותו, לא אמרם אלא לאחר שכבר עבר עליהם ארבעים שנה במדבר תחת נשיאותו הרמה, ורק אחרי הנצחון האדיר שכבש תחת ידו את הענקים, הלא הם מלכי אומות העולם - סיחון מלך האמורי ואת עוג מלך הבשן כאמור: 'אֶתְרֵי הַפּוֹתוֹ אֶת-סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן וְאֶת-עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן אֲשֶׁר-יֵשֵׁב בְּעֶשְׂתָּרֶת בְּאֶרְצֵי', פירש רש"י: אמר משה אם אני מוכיחם קודם שיכנסו לקצת הארץ, יאמרו מה לזה עלינו, מה הטיב לנו, אינו בא אלא לקנות ולמצוא עילה כי אין בו כח להכניסנו לארץ, לפיכך המתין עד שהפיל את סיחון ועוג לפניהם והוריש להם את ארצם, ורק אחר כך הוכיחן.

כלומר, משה רבינו ביקש לגלות לישראל כי לא בא אליהם לומר תוכחת מוסר מתוך דאגה רק על חלק הרוחניות שבהם, ואילו למען ייטב להם בגופם ובממונם לא עשה ולא כלום, או אז דבריו יפלו על אזניים סתומות, לפיכך רק לאחר שנלחם בעדם ועמד לפניהם בחירוף נפש לשמרם, אז ראו בני ישראל כמה מסוד דודאג הוא למענם ולטובתם, בעת ההיא ראה לנכון להוכיחם מתוך אהבה, בידיעה שיקבלו ממנו -

פרשת דברים

ד' אב תש"פ

המנוח לפי אופק דודלים

זמני הדלקת הנרות ומצ"ש

הדרה"ג 7:06

מוצ"ש"ק 8:22

ר"ת 8:52

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוק"ש א' 8:26 | סו"ת א' 9:52

סוק"ש ב' 9:28 | סו"ת ב' 10:27

המנוח לפי שעון קיץ

ליום מס':

525

טיב המערכת

תופל ולבן

סיפר המגיד הירושלמי ר' שבתי יודלביץ זצ"ל: בתשעה באב ישבו אנשי ירושלים בבתי הכנסיות ומרורו בבכי, והנה הגיע תייר גוי ורואה את כולם בוכים, שאל מה קרה? סיפרו לו שנשרף בית המקדש, שאל הגוי: ולכן צריכים לבכות כל כך? יש מן הסתם עוד מקומות יפים, הסבירו לו לגוי שבית המקדש לא היה סתם מקום אלא הוא היה הבית הכי יפה בעולם, שאל הגוי: אם כן למה לא רשמו אותו בביטוח?!

זהו טבע האדם, הוא תמיד רוצה לפתור בעיות, וכמובן אם אפשר לוודא שלא יהיו בעיות, תעשה ביטוח חיים, ביטוח תאונות, ביטוח נכס, ביטוח עבודה, ביטוח נסיעות וכו', העיקר שתמיד תהיה מבוטח, שתהיה רגוע, גם כאשר ח"ו קורה אסון, נתפסים מיד אל החלק המעשי, מנסים לפתור את הבעיות, ושוכחים שיש צד נוסף, והוא הצד הרוחני, מתעסקים בבעיה הגשמית ושוכחים את הבעיה הרוחנית.

משה רבנו הוכיח את בני ישראל ברמז: בין פארן ובין תופל ולבן, ורש"י מביא את דברי חז"ל: 'אמר ר' יוחנן, חזרונו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו תופל ולבן, אלא הוכיחו על הדברים שתפלו על המן שהוא לבן, ועל מה שעשו במדבר פארן ע"י המרגלים, אם נעייין בדברי ר' יוחנן נראה, כי כדי להגיע אל הפירוש האמת, היה עליהם להתייגע, 'חזרונו על כל המקרא ולא מצינו', וזה מרומז בדברי חז"ל 'יגעת ומצאת תאמין', כי לכאורה היה צריך לכתוב 'יגעת והצלחת', ומדוע אומרים בלשון מציאה? כי אין קשר בין המאמץ לתוצאה, יכול אדם להתייגע למצוא הסבר לשאלה קשה ולבסוף מגיע לו רעיון מכיוון שכלל לא חשב עליו, ולכן אומרים 'יגעת ומצאת'.

ואולי לכן כתוב שבית המקדש השלישי ייד בניו מהשמים, כי אם היה עלינו לבנותו היינו עסוקים בפתרון בעיות ובנסיון לבנותו, אבל עכשיו שאיננו צריכים לסחוב אבנים, עלינו להתמקד בדבר העיקרי, צער השכינה, ולחפש את הדרך הרוחנית שלנו לבנין בית המקדש בקרוב ממש.

(קט"ב תורה-דברים)

ניתן לשפוע את שיחותיו של פורנו ורבנו שליט"א • במספר מיוחד וישיר
באידיש: 073-2951321 • בלשון הקודש: 073-2951320

טיב
ההודעות

הודידי כנחל דמעה

על זאת תאבל הארץ וקדרו השמים ממעל

כל מי שהיה נכנס בתשעה באב אל תוככי בתי הכנסיות ובתי המדרשות העתיקות של הדור הקודם, לא היה יכול שלא להבחין באנשי הצורה - 'פראצייטישע יודען' - שחוחמתם של החורבן ניכר היה בהם בכל חזותם, הצער והיגון נשקף מעיניהם, דומה היה כאילו החורבן מתרחש זה עתה לנגד עיניהם, הם חיו את המדרשים ואת דברי חז"ל המתארים את חורבן הבית בצורה כה מוחשית עד שהרגישו אותם בכל הרמ"ח איברים וס"ה גידים.

מי העלה בליבו שיחלפו כה הרבה שנים ועדיין לא זכינו לראות בשבוה ה' את שבות עמו, שיעברו שנים על גבי שנים ועדיין לא זכינו לנחמת ציון וירושלים, אבני הקודש שתתפכנה בראש כל חוצות, כל שנה שעוברת ועדיין לא נושעו רק מעצימה את תחושת ההערד והמחסור, ואנו אין לנו אלא לקונן על החורבן הגדול והנורא, להתאבל על הבית הגדול והקדוש שהיה לנו ועתה איננו, ולבקש מהש"ת בדמעות ובתחנונים שיחיש לנו ישע ופדיון ובשמו נגיל כל היום ובישועתו נרים ראש עליון.

ובכדי שנקונן תמיד על החורבן הנורא ולא יקרו בליבנו רגשי הצער והכאב שבאו בעקבות אלו המאורעות והאבדה הגדולה, תיקנו לנו הקדמונים לומר את סדר הקינות ביום תשעה באב, קינות אלו מלאים וגדושים מזן אל זן בתיאורים על הצרות שאירעו בחורבן, מיוסדים על דברי חז"ל והמדרשים שעוסקים מעניינים אלו, וכל מי שאומר אותם בכונה ובישוב הדעת זוכה לעורר את נפשו ולהצטער בצער החורבן.

ויצוין, שכל קינה בפני עצמה נסובה על צרה אחרת שאירעה באותה תקופה, שהרי החורבן היה מורכב מצרות רבות ורעות, כשעל אלו נוספו עוד כמה וכמה קינות שנתחברו על ידי גדולי הדורות, לציון ולקונן על כל מיני צרות רבות ורעות שפקדו את עמנו במשך שנות הגלות הארוכות, וגם את זכרם של אלו הצרות אנו מעוררים ביום הזה של תשעה באב, ומצוה על כל מי שיראת שמים נוגעת בלבבו להצטער בצער השכינה הקדושה ובצער הצדיקים והקדושים שסבלו מרורים.

וראה מה שכתב על כך ב"סוד ושורש העבודה (שער ט, תשא, פ"ה) וזה לשונו: "בקנה 'איכה אלי קוננו מאליו וכו' המדבר מענין הריגת הצדיק יאשיהו המלך, ובקנה 'ארזי הלבנון' שמדבר מענין עשרה הרוגי מלכות התנאים הקדושים וכיוצא, יבכה בכי גדול ועצום מאד על גודל צער השכינה הקדושה כביכול, שהיתה לה מבנים הנחמדים כאלו, שהיתה מתפארת בהם בכל העולמות - ראו מה בריה בראתי בעולמי - כנזכר בזוה"ק שמתפארת כן באדם צדיק, ועכשיו בעונותינו הרבים ראתה גודל צערם במיתתם הקשה על ידי יסורים קשים ומרים שנעשו בהם, ויכוין גם כן בבכיתו על צערם של הצדיקים והחסידים ההם, בנים נחמדים של הקב"ה וברוך שמו, שסבלו יסורים קשים ומרים כזה, וכיוצא בשאר קינות המדברים מעניינים כאלה".

ולמדנה בנותיכם נהי, ואשה רעותה קינה

כפי שכבר מילתינו אמורה, יש בקינות לתשעה באב אוצר גדול מאוד של מדרשים ודברי חכמים, ראשונים כמלאכים, וניתן להגיע על ידן להתעוררות גדולה מאוד לכאוב ולהצטער, לספוד ולבכות מאין הפוגות על החורבן הנורא והאיום. אי לכך טוב מעט בכונה, שיכוון האדם את לבו למילות הקינות שהוא מוציא מפיו ולבו יתחמם ויתלהב מוח למען שמו באהבה, ויקבל על עצמו קבלות טובות לתיקון ושיפור המעשים כדי לקדש ולגדל שם שמים המחולל כיום בעולם כולו, כפי שמתואר בהרבה מן הקינות המדברים על ענין נורא זה.

משמו של רבי נתן מברסלב זצ"ל אומרים (מכבי אור, שיחות וסיפורים אות כו) כי שעת אמירת הקינות בתשעה באב היתה עבורו ההזדמנות היותר נאותה מכל השנה - לבטא בה את רגשות נפשו להש"ת... ללמדנו עד היכן מגיעה סגולתן הגדולה של הקינות שבהן נאצרו המיות לבניהם ורגשי קדשם של קדמוניו בהשתתף לבם אל חיק אביהם שבשמים מגודל הצער והתאניה על חורבן הבית וגלות השכינה וישראל.

ועצה טובה קא משמע לן, היות שאמירת הקינות מתוך כוונה והתבוננות ראויה עלולה לקחת זמן רב, כמו כן, עלול הדבר שמחמת חלישות מזוג של האדם ביום התענית לא יוכל לכוון את לבו כראוי למה שהוא אומר - אי לכך היה רצוי ונכון להתחיל באמירת הקינות כבר כמה ימים לפני תשעה באב, ואף להמשיך בה כמה ימים אחר תשעה באב, ככל הנדרש לצורך אמירתן בהתבוננות ושימת הלב הראויה, שהרי כל המטרה באמירת הקינות הוא לבנות את נפש האדם ולקרבו את לבו לאבינו שבשמים, מתוך התעלות למעלה למעלה מכל ההרגשים וההשגות החומריות המכלים כל חלקה טובה בנפש האדם, אם כן חבל מאד להתמיץ את ההזדמנות היקרה שניתנה לנו בזאת.

אכן אמת ונכון הדבר שלא תמיד עולה הדבר בניקל, ופעמים שאומר האדם לעצמו, הנה אני יושב לארץ ואומר את כל סדר הקינות כראוי, אולם בכל זאת עדיין לא זכיתי להרגיש שום הרגש אמיתי של צער והשתתפות בצער השכינה הקדושה. וגם אנו נענה אחריו ונחזק את ידיו שלא יבוא חלילה לידי רפיון, שהרי כך הוא דרכה של תורה ועבודה, קודם כל על האיש לעשות התעוררות מצד מעשיו, דהיינו לומר את הקינות בכונה ובמתינות אף על פי שלא חלי ולא מרגיש כלום, ורק אחר כך הוא זוכה לאיתערותא דלעילא ומתחיל להרגיש תענוג בעבודתו, ואז נפתחים מעייני לבבו להרגיש ולהשתתף בצער השכינה הקדושה.

דבר זה אף מרומם בתוך הפסוק בתהלים (קל"א), "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרוננו את ציון", ויתפרש כך: "על נהרות בבל שם ישבנו" - קודם כל צריך האדם להתיישב ולקונן על החורבן גם אם בתוך תוכו עדיין אינו מרגיש את הצער והכאב, וכאשר עושה כן באמת ובתמים ובכונת הלב, או אז זוכה גם למדרגה של 'גם בכינו בזכרוננו את ציון' - וליבו מתעורר לבכי על צערם של השכינה הקדושה ונכנסת ישראל, ובזכות זה יעוררו הבורא יתברך שמו לחזות מהרה בישועתו ונחמתו של ישראל.

מוצאי תשעה באב

א. כל מה שאסור בתשעה באב אסור אף בביה"ש עד לאחר צאת הכוכבים (מ"ב סי' תקנ"ג סק"ג וסי' תקנ"ד סק"א).

ב. יש מתחסדים ליטול ידיהם בנטילה גמורה במוצאי תשעה באב אחר חשיכה, כיון שלא עשו נטילה גמורה ביום רק עד קשרי האצבעות, אך אין זה חיוב משורת הדין (בא"ח דברים כ"ה).

ג. אין מקדשין את הלבנה קודם תשעה באב משום דשרויים באבילות, ולא במוצאי תשעה באב משום שאין שרויין בשמחה (רמ"א סי' תכ"ו ס"ב), אבל דעת האחרונים דמקדשין במוצאי תשעה באב, אלא שצריך לטעום קודם, ובא"ר משמע שאם יש לו לקדש בציבור יכול לקדש אף קודם שטעם, משום ברוב עם הדרת מלך (מ"ב ושה"ש ע"ט).

ד. ובשם הארז"ל כתבו דאדרבה יש לקדש במוצאי תשעה באב, כי בו נולד בן דוד כמבואר במדרשים וכו' בפירע"ח עיי"ש. ויש שמפקפקים בעיקר דין זה דאין נעבוד על המצוה הבאה לידינו וגם יש לחוש שמא יחלה או ימות ולא יקיים המצוה, ומ"מ היכא דנהוג נהוג (ערוה"ש ס"ב).

ה. וצריך לזהר לברך במוצאי תשעה באב ברכת הלבנה בשמחה, ויאמר בקול נעים בחזוונא דליבא דוד מלך ישראל חי וקיים (בא"ח דברים כ"ה).

ו. צריך לזהר שלא לקדש בלי מנעלים (מ"ב ע"ט).

ז. יש אנשי מעשה שנוהגים לטבול גופם במוצאי תשעה באב קודם קידוש לבנה (ליקוטי מהר"ח).

ח. בתשעה באב לעת ערב הציטו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי, ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי, ויש מחמירין עד חצות היום ולא יותר (ש"ע סי' תקנ"ח ס"א).

ט. וכ"ש שאסור בכלי שיר עד לאחר חצות של יום עשירי (מ"ב סק"ג).

י. וה"ה שאין לרוחץ במרחץ ולספור ולכבס עד חצות, וכן כל הדברים האסורים בתשעת הימים אסור גם ביום עשירי עד חצות (מ"ב סק"ג).

יא. וי"א דרחיצה בצונן שלא במרחץ יש להקל אפילו אם רוחץ בסבון להעביר הזוהמא (תשו"פ ד"ב סי' ר"ט).

יב. גם לענין ברכת שהחיינו הוי כמו בין המצרים ואסור להנוהגים שלא לברך מ"ז בתמוז (ש"ע סק"ג), אבל ביום עשירי באב מותר אף קודם חצות היום (הליכות אבן ישראל).

יג. ומ"מ מותר לאכול תבשיל של בשר (בה"ל ס"ח ד"ה שלא).

יד. אם דרכו תמיד לברך בהמ"ז על כוס יין, מותר גם בלילה זו (ש"ע).

יז. בסעודת מצוה מותרים כל הקרואים לאכול בשר, ואפילו אינם קרובים (מ"ב סק"ג).

יח. במוצאי ת"ב יש להתיי אכילת בשר בסעודת סיום מסכת גם אם מהיר לסיים המסכת (ד"ע"י סי' תקנ"ח ס"א בשם ש"ת רמ"ז).

יט. לבישת בגדים מכובסים בעשירי באב נראה דמותר, ובפרט אם בגדי מלוכלכים דודאי מותר ללוש מכובסים (הליכות אבן ישראל).

תשעה באב שחל ביום חמישי

י. אין לשטוף הבית בתשעה באב אף אם הוא כוונתו לכבוד שבת (מבית לוי), אבל יכול לשטוף ביום רביעי לכבוד שבת (הליכות אבן ישראל).

יא. כשחל תשעה באב ביום חמישי מותר לשחוט אחר חצות היום לכבוד שבת (מ"ב סי' תקנ"א סק"ט), וה"ה דמותר לבשל לכבוד שבת (הליכות אבן ישראל, מבית לוי).

יב. ומותר מיד בלילה בכיבוס ותספורת, ואפילו מי שיש לו זמן לכבס ולהסתפר למחרת יקדים לעשות כל אלו במוצאי התענית, כדי שיהיה פנוי למחרת להכין צרכי שבת (ש"ת אבן ישראל ח"ו סי' י"ז).

יג. י"א דכיון שמותר לכבס כבר בלילה לצורך שבת, מותר לכבס הכל אף מה שאינו צריך לשבת (מבית לוי).

יד. ויש שמחלקין בזה דבליילה כשמכבס לכבוד שבת אזי א"צ לצמצם בשיעורים ולכבס רק מה שצריך לשבת, אלא שיכול לכבס אף בגדים נוספים מאותו המין אף אם א"צ לשבת, כגון אם מכבס חולצה שצריך לשבת מותר לכבס עוד חולצות נוספות באותה מכונה, אבל בגדים ממין אחר שאינם לצורך שבת כלל לא יכבס עמהם, שבלילה נדחה הדבר רק מפני כבוד שבת ואין להתיר לכבס דברים אחרים אלא מאותו מין שמכבס לצורך שבת. אבל ביום ששי בבוקר קיל טפי ממוצאי ת"ב ולכן אם יש שם דבר הצריך כיבוס לצורך שבת יכול לכבס עמו כל דבר ואפילו ממין אחר. אך אם כל הבגדים שבמכונה הם לצורך חול בלבד אין להתיר, אם לא בשעת הדחק כגון שיוצא לדרך דאז מותר בכל אופן ואין צריך להחמיר (תשו"פ ד"ה סי' קע"א).

טו. י"א דתספורת אין להקל אלא ביום (מבית לוי, ה"ש פט"ו דב"ל כ"ו).

טז. אכילת בשר אינו מותר עד למחר בחצות היום (ערוה"ש סי' תקנ"ח ס"א).

טז. וי"א דיש קבלה מהרה"ק מברדיטשוב זי"ע שפי' דברי המג"א דהכל מותר היינו גם בבשר (ש"ת מור והאלות, אוהל ברכת הודאות סי' ל"ט, ומביא שם טעם לזה, והביאו בספר אורחות חיים בשמו).

כז. מותר להתרחץ בליל שישי אחר התענית רק אם כוונתו לכבוד שבת (הליכות אבן ישראל) אבל שלא לכבוד שבת אסור כמו שנתבאר לעיל סעיף י'.

מה לו לאב שהגלה את בניו - אי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם!

פשיטות הפשט משמע שהקב"ה מצטער בשעה שישראל עונין אמן יהא שמייה רבא, וכוונתו 'מעניע בראש' הוא מתוך צער, 'מה לו לאב שהגלה את בניו אי להם לבנים שגלו משולחן אביהם!' והדבר תמוה, הרי ידוע כמה גדול הוא עת הרצון בעת שעונין ישראל

וככל היצא מפיו יעשה. עלה אפוא הנער אל בית הרב, והציע לפניו את בקשתו להתיר לו להתענות בתשעה באב. שאלו הרב, ומדע חפץ אתה כל כך לצום?

"רבי, אמר רבי יוסי, פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל. בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח עד שסיימתי תפילתי, לאחר שסיימתי תפילתי אמר לי, שלום עליך רבי, ואמרתי לו שלום עליך רבי ומורי. ואמר לי כו' בני, מה קול שמעת בחורבה זו. ואמרתי לו,

שמעתי בת קול שמנתמת כיונה ואומרת, 'אי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי, ושרפתי את היכלי, והגליתים לבין האומות'. ואמר לי, הייך וחי ראשך, לא שעה זו בלבד אומרת כך, אלא בכל יום ויום שלש פעמים אומרת כך. ולא זו בלבד, אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין 'יהא שמייה הגדול מבורך', הקדוש ברוך הוא מצענע ראשו, ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן

אביהם" (בריכת ג.)

גוף נפש מבית ומחוץ ועגמות נפש רבות ועמוקות שעוברים עליהם בקושי מר הגלות. ועם כל זה משליכים הכל ומתוך אמונה תמימה מקבלים הנהגת השי"ת עמהם באהבה, ומברכים ומודים 'יהא שמייה רבא מברך וכו'.

ואם כן ימצא שעת הרצון שבעניית אמן יהא שמייה רבא בעתותי גלות ומצוקה, יותר גדולה מעת הרצון שבזמן היות המקדש על מכון, והדברים נוראים.

-> <-

בילדותו של הגה"צ רבי בן ציון ידלו זצ"ל, מגיד מישרים דמתא, בעת שמלאו לו שתיים עשרה שנים, נכנס בכלל מ'פולא הסמוך לאיש', חשקה נפשו לצום ביום תשעה באב, אך הוריו לא הרשוהו להתענות לפי שהיה נער חלש, וחששו שאין זה לפי כוחו לצום יום שלם.

לאחר הפצרות חוזרות ונשנות הסכימו שיעלה אל ביתו של המרא דאתרא, מרן הגאב"ד רבי שמואל סלט זצוק"ל, וישאל את פיו,

סיפורי השגחה פרטית שנשלחו לפערכת ע"י הקוראים

אבי ותומים ודיין אלמנות

חזרתי הבייתה מהישיבה שמח וטוב לב מחפש את אימא להגיד לה שלום. מצאתי את אימא בפינת הבית מכוונת בתוך עצמה פניה מוסתרות בכפות ידיה, רטובות מדמעות והיא מתייפחת מבכי כאילו שחרב עליה עולמה. נבהלתי מאוד ושאלתי אותה מה קרה, אך היא, מרוב בכי ותוגה לא הייתה מסוגלת לענות לי, ניסיתי שוב ושוב עד שפלטה לעברי שהיום פטרו אותה מהעבודה ואיך תביא אוכל לפי הסף? אימא מכלכלת לבדה את הבית מאז נלקח אבא לעולם שכולו טוב בהיותי בן חמש. והנה קרס מטה לחמה והיא בוכייה.

ניגשתי לטלפון, וצלצלתי לידיד המשפחה רואה חשבון במקצועו, שאלתי אותו כמה כסף מגיע לאימא, פיצויים על עשרים וחמש שנות עבודה? הוא התעניין מה קרה ושאל לפרטים, אחרי חישוב שלו אמר שמגיע לה קרוב לחצי מיליון שקלים. מחוץ מאוזן לאוזן ניגשתי לאימא ואמרתי לה שאנחנו יוצאים, אמי ביקשה: "אתה לא רואה שאני בוכה? תן לי לבכות בשקט!!!"

נער צעיר כבן 14 הייתי אז, נחוש בדעתי שיש לי את הפתרון לבעיה, אמרתי לאימא, הולכים עכשיו לקנות דירה.

לא הותרתי לה ברירה ובעוד דמעתה על לחיה צעדנו לתחת האוטובוס, עלינו לאוטובוס הראשון ומשם החלפנו קו עד לשכונה רצינית, חיפשנו מי מוכר בית, מצאנו בית למכירה בדיק בסכום של הפיצויים, חתמנו זיכרון דברים על סמך כספי הפיצויים וקבלנו כבר את המפתחות לידיים ואחרי יומיים הדירה כבר הושכרה לשוכרים החדשים. דמי השכירות היו מקבילים בדיק למשכורת החדשית שאימא הרוויחה בזמנו, אלא שעכשיו אימא קבלה את המשכורת ללא צורך לצאת לעבודה.

לא חלפו שלושה ימים ואל אימא מתקשרים ממקום העבודה הקודם ומבקשים ממנה לשוב לעבודה כי לא מצאו בשום אופן תחליף לעבודתה... אימא הסכימה בתנאי שיעבירו את הפיצויים, הם הסכימו העיקר שתחזור לעבוד, אימא חזרה לעבוד במקום שמאוד אהבה לעבוד בה ועתה הרוויחה כפול, גם משכורת מהעבודה וגם סכום נאה משכר הדירה.

הסיפור קרה לפני עשרים שנה בערך, בהתבוננות לאחור אני חושב כמה השגחות היו בסיפור הזה, אני נער צעיר אמנם אך כאשר אתה גדל ללא אבא רובץ על הכתפיים שלך עול וה' יודע לנווט את הצרכים בצורה מדודה ומדויקת ודמעות יתום ואלמנה מגיעות עד לכיסא הכבוד, ואם תשאלו מה נלער בן 14 לנדל"ן, אז זהו שבאמת לא היה לי קשר לנדל"ן אלא שבדיק לילה קודם למדתי עם האברך שלי והוא סיפר לי שקנה דירה באותו רחוב מתחרד ונקב בסכום, אז ידעתי שבאותו רחוב עלות הדירה מתאימה לסכום הפיצויים...

ומכיוון שהתעניינתי אצל האברך שלי איזה קווים מגיעים לשם ומהיכן לוקחים אותם, ידעתי בדיק כיצד להגיע, אבל למצוא דירה ושוכר והכל באותו שבוע איזה זן כי אם יש ה' וחובה לפרסם ברבים ולהודות קבל עם ועידה...

בעל המעשה:ב.מ

הפענוץ לכות את הרבים בסיפור של השגחה פרטית מוזמן לשלוח אל ר' שפחה ספואלס
בפקס: 15326517922
או ל: o.y.wines@gmail.com

ענה הנער, כיצד אפשר שלא לצום, כאשר אנחנו מתגוררים פה סמוך ונראה ממש למקום המקדש, המוטל כאן לפנינו בחורבנו ובביזוינו הנורא!

שאל הרב, ומדוע אין הוריק מסכימים בדבר?

- משום שסבורים שבחולשת גופי אין בי מספיק כוח לשאת תענית ארוכה כזו, ומה גם שהניי טובל מכאבי עיניים, והתענית עלולה להחליש יותר את העיניים.

פסק לו הרב: הנני מתיר לך לצום כדת היום, ובאשר לחששותיהם של הוריק, אמור להם כי אדרבה, בזכות זו התענית יהיו לך עיניים חזקות ובראות!

[מתוך שיחת חכמה, ערב תשעה באב]

-> <-

מרן הגה"ק רבי יוסף חיים זונגפלד זצוק"ל, מרא דאורעא דישראל, היה כידוע לוחם בכל עוז כנגד מספחות ה'שולע"ס'

[כתי ספר לאומים] שנוסדו בימיו בירושלים.

באותם ימים הסתייגו המייסדים של בתי ספר אלו את כוונתם הודונית, להעביר את ילדי ישראל על דתם, ולרוקנם חלילה מכל יסודות התורה והקדושה הפנימית.

הם עשו על עצמם כביכול אדרת של חמלה ועזרה, בשיפור תנאי הלימודים... וכדי שיתפתו אחריהם גם מילדי היראים, השאיירו המורים הכופרים על עצמם גם את הלוש הירושלמיים... אבל המנהיג

הדגול מדברנא דאומתיה גילה את פרצופם האמת, והרחיק בכל כוחותיו הקדושים את ישראל מאהליהם כידוע.

פעם נשאל על ידי מנהל ה'שול"ע הראשון שנפתח בירושלים, מדוע יצא כל כך הקצף במלחמת חרמה כנגד בית הספר, הרי לומדים שם גם תורה, ומתפללים בכל יום, ומקיימים כל המצוות, אלא שמוסיפים שם כמה לימודי חול של שפות וכיוצא, בכדי להעשיר מעט את הנערים בחכמות העולם, ואם כן על מה מלחמתו נוסבה?

השיב לו רבי יוסף חיים בחכמתו: 'תלמוד תורה' צריך לגדל מתוכו תלמידים יראים ושלמים שיאמרו בהתלהבות 'תיקון חצות', כמנהג ותיקי ירושלים! בטוחני שבשול"ע שלכם לא יתחננו התלמידים לומר תיקון חצות... - סיבה זו לבדה דיה מספיק בכדי שאצא נגדך במלחמת מצוה...

כמה גדולה היא הזכות ללמד את ילדי ישראל קודש את זכירת ירושלים וההתאבלות על חורבנה! שבעבורה נזכה בעגלא לראות עין בעין בשבוע ה' את שבות עמו, ובבנין ציון וירושלים במהרה.

[ספר 'טיב התקין' - ענייני תיקון חצות]

-> <-

יהודי תלמיד חכם יקר ונעלה היה בירושלים עיר הקודש ת"ו, הלא הוא הרה"ג רבי דוד שובקס זצ"ל, ריש מתיבתא דיישיבת שפת אמת רבות בשנים, מנקה הדעת שבעיר המקדש.

בימיו החל עידן ה'פטיפון', הלא הוא המכשיר המוזיקלי הישן, בטרם עידן הטייפיקורדר, שהיו מרכיבים על חודו תקליטי ענק של מוזיקה, ומתוך סיבוב התקליטון על המחט! הפשך כעפוד ד' <

טיב המועדים

זיכרון בברוך של כל אדם מישראל

בר קמצא עשה מעשה אשר לא ייעשה

ידוע המעשה המוכר בחז"ל (גיטין נז:), על אחד מאנשי ירושלים שעד סעודה גדולה, וכשרצה לזמן את קמצא ירדו להשתתף עמו בסעודתו, טעה השליח וקרא לבר קמצא שונא. בעל הסעודה אשר לא הכיז לבר, קם בחמתו ושילחו החוצה כבשות פנים ובכזיונות עצומים. זאת לאור שהתחנן בר קמצא לבעל הסעודה לכל יתנו סבל עם ועדה, אפילו היה מוכן לשלם את כל החצאות הסעודה.

אוסרת הגמ' שבענינו על כך דרכה ירושלים, וזאת על ידי שהלך בר קמצא אל הקיסר לאכול קורצא על ישראל, ולאחר מכן הטיל מום בבחמתו של הקיסר וכו', עד שנכתב מזה החורבן הנורא.

ולעולם יש להחזיק בזה פליאה נשגבת, מדוע נעשו בענינו חמור כל כך על כיוונו של בר קמצא, הלא כפי שמסתבר בחסד המעשה, היה בר קמצא איש רע מעללים שפל ונבזה, ששכח כל מעט כבוד מרוח היה מוכן למסור את כל עמו ומולדתו. ואפילו אם תמצו לומר שזיה אכזר לכוחו, אבל מכאן ועד להשית עונש נורא כל כך עדיין רחוק המרחק במרחק החמה מן הלכות.

יחד מכן, אילו היינו נשאלים מה דיעו של אדם שפל ונבזה כדוגמת בר קמצא, האם מותר לכוחו או לאו. מסתבר שללא שום ספק היינו אומרים, לא רק שמוזר לכוחו אלא אף צריך לקבצו חיים. אבל למעשה אנו רואים שנעשו ישראל בנינו בענינו נורא, בחורבן ירושלים ובית המקדש. אמתה.

איסור לבנות שום אדם מישראל

אלא סאי, חזינו מכן את חסד האיסור של הלכות פני חכר, ואפילו של איש שפל ונבלה המסוגל להחריב את כל עמו למען כבודו, גם על כבודו של אדם כזה צריך לשמור והלילה אין לבנות. וכאשר נבשלו בזה ובכוחו, נעשו ישראל ואקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים. וכדאמר רבי אלעזר (שם נ:), "כא וראה כמה גדולה כוחה של כושה, שהיא טייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו".

את חזונו הנורא הזה שיוזר ונשקב על לעמקי השנית שמענו מספרו הגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א, והוא מוזכר לה הוא מספר לה. וראויים הדברים שיעמדו לנגד עינינו, כפי שכתבנו אנו, שישנו זלזולת נוראה בדבר זה. כל אחד, אם התנהגותו של השני אינו מצננת חו בעיניו, סיד הוא שופר עליו את חמתו כדי כיון וקצף. ולא עוד, אלא שהצד שמסתא את עיניו, ומדמה לומר כי לא רק שמוזר לדחוף ולהשפיל את חזולתו, אלא שאף מצוה יש בזה.

לפיכך צריך שיעמד המעשה הזה לנגד עינינו, ללמד מכן את החובד לשמור על כבודו של כל בר ישראל - אפילו אם אינו מתנהג כראוי. קל חוסר וכן בנו של קל חוסר, כשחברו מתנהג בדרך ישרה והטובה, שחייב לכבדו ולא לפגום בכבודו. ויעזר הש"ת שניצלנו מן העוון החמור של שנאת זרים [בין יעקב].

מורתי חמותי הצדקנית מרת נעכא סאסא אברהם ע"ה, בת רבי יהושע הכהן ז"ל, היתה מפורסמת בתפילותיה הטהורות והתמימות. כל ימי חייה היתה מרבה בתפילות ושופכת צקון לחשה, להצלחת בניו ונכדיה שילכו בדרכי ישרים וטובים, ושיהיו גדולים בתורה.

בתפילת שמונה עשרה בהגינה לברכת "ולירושלים עירך ברחמים תשוב" היתה בוכה בדמעות, מבקשת ומתחננת מעמקי לבה על ביאת משיח צדקנו ועל בנין בית הבחירה. ובתפילות של תשעה באב היתה שופכת דמעות כמים על חורבן המקדש שניתן למאכולת אש, והיתה מעוררת את כולם ביום זה לבכי ולמספד.

היא לא ויתרה על 'תפילה בציבור' מדי יום ביומו, ואף היתה מקדימה ללכת לבית הכנסת מעט לפני זמן התפילה, כדי להספיק לענות קדיש וקדושה של המנין הקודם!

[טיב הזיכרון מרת אברהם ע"ה]

- * -

כשם שבכל ענין בעבודת השם ישנן דרגות רבות זו למעלה מזו, כך גם בענין הציפייה לגאולה ישנן דרגות שונות.

ולדוגמא אציין מה שזכיתי לראות במו עיני תמידין כסדרן, את הגאון הצדיק ראב"ד ירושלים, מרן רבי דוד יונגרייט זצ"ל. שהיה בוכה בדמעות בכל פעם שהיה מגיע בשמונה עשרה לברכת "ולירושלים עירך ברחמים תשוב וכו'", עד שזקנו היה מתמלא טיפין טיפין של דמעות.

והיה עושה אז בידיו כעין תנועה של חניקה על צווארו, מרוב צער החורבן, כמי שמקבל עליו איזה מיתה, בשביל גאולתם של ישראל!

ומעולם תמהתי על המחזה הנורא הזה, עד שמצאתי את שאהבה נפשי בספר יערות דבש (ד"ש א) בדורשו הנודע בכונת ברכות שמונה עשרה. שכתב ח"ק: "בברכת ולירושלים ואת צמח וכו', צריך להוריד דמעה מאין הפוגות על בנין ירושלים והחזרת קרן דוד, כי היא תכלית שלימות אנושי. ואם אין לנו ירושלים ומלכות בית דוד למה לנו חיים! וכו'. ואם מלאכי מעלה קוראים בבכי וקינה על חורבן ירושלים יום ולילה לא יחשו, והם אבילי ציון, איך נחשה אנו ולא נבכה על חילול השם שנחלל בחורבן ירושלים ואבדן מלכות בית דוד".

"וחייב כל איש לומר בליבו: רבש"ע הריני מוסר נפשי על קדושת שמך, ואם אין אני כדאי לראות בבנין ציון והחזרת מלכות בית דוד, אמות על קדושת שמך ועיני לא יהיו ראות, אפס בנה ירושלים והצמח קרן דוד! למען יתקדש שמך וכו'" עכ"ל ע"ש.

בראותי כל זאת מצאתי סמך איתן למנהגו בקודש של הגר"ד זצ"ל, שמסתמא היה מכווץ כדברי הרבי ר' יונתן הנ"ל, שמוכן הוא למסור נפשו עבור בנין ירושלים והמקדש! - זוהי דרגה נעלה ומרוממת ביותר של ציפייה לגאולה!

[ספר 'טיב התעמול']

השמיע קולות של שירה ונגינה. גם אל בתי ישראל כשרים וישרים נכנס ה'פטיפון', וניתן היה להשיג תקליטונים של שירה נעימה וכשרה של מקהלות החרדים והיראים. [לאחר מכן הוחלף הפטיפון בסיפיים עם קלטות, ובכינום גם הסיפיים עבר מן העולם, והוחלף בנגינת דיסקים למיניהם]... באותם ימים היה זה חידוש מרנין בבתי ישראל, ובפרט בשביל הדור הצעיר, לאחר שהרחיקו מבתים במסירות נפש את כל שאר הכלים שאינם טובים, כדוגמת הרדיו ושאר מרעין בישין, נמצא תחליף עבורם לשמוע שירים יפים ונעימים, ועד מהרה הפך הפטיפון להיט כמעט בכל בית!

גם ילדיו של הצדיק רבי דובצ'א חפצו במכשיר החדש, הם ביקשו מאביהם שירכשו להם גם כן 'פטיפון' עם תקליטונים חדשים כמו שראו אצל הרבה מבתי חבריהם. באומרים אליו, שניתן להאזין לשירים טובים ומשובחים ממיטב הזמר החסידי [חסידים...], למהדרין מן המהדרין!

אולם דעתו של רבי דובצ'א לא היתה נוחה מכל החגיגה הזו... זה נראה בעיניו מעט כקלות הדעת הקרובה לפריקת עול, כשנהנים לשיר סתם מן השפה ולחוץ! ומה גם שחשש כי הדבר כרוך בשאלה הלכתית, מחמת תקנת איסור 'זמרה', הנלמד בפרק קמא דגיטין (ו) מקרא (ישע"ט, א) "אל תשמח ישראל אל גיל בעמים", כאשר האריכו בזה כבר גדולי הפוסקים.

והיה הרב ר' דוד חוכך בדעתו אנה ואנה, הגם שראה שכבר נכנס מנהג זה בהרבה בתים כשרים ושלמים, היה ליבו ממאן להסכים בדבר. כדרכם של יראי ה' האמונים עלי אומרים ז"ל (טרה פ"ג מ"ט) "החדש אסור מן התורה בכל מקום!" ומי ידוע לאן חידוש כזה יכול להוביל... - אך מאידך לא רצה שירגישו בניו שונים משאר חבריהם ילדי החיידר.

אמר להם אפוא רבי דוד לילדיו: הבה נראה בעוד שבועיים! לאחר שבועיים חזרו הילדים שוב על בקשתם שנדחתה מלפני שבועיים, ואז אמר להם אביהם תשובה מדהימה: האמינו לי ילדי היקרים, שהיתה התקווה איתנה בנפשי שעד שיעברו שבועיים הללו לבטח כבר יבוא משיח צדקנו! ואז כבר לא נצטרך לכל אלו הכלים, משום שתהיה שמחתם של ישראל שלמה בבנין בית קדשנו ותפארתנו. [וגם מצד ההלכה כבר יתבטל כל האיסור, שלא נתקן אלא מחמת החורבן]. ולכן אמרתי לכם שנמתין שבועיים ימים!

אך לא עלתה על דעתי, שיתכן מצב כזה שבעוד שבועיים עדיין נישאר עומדים באותו איסור, ובתוככי הגלות הקשה, והמשיח עדיין לא בא... ללמדך טיב ירושלימית וידען... כמה ציפייה לגאולה שלמה והשתתפות בצער השכינה היו מלאים כל ימי חייהם! אחכה לו בכל יום שיבוא!

[פרטיז'ון קובץ 140915]

- * -

על הברכה יעמדו

התורמים להפצת העלון

ניתן להנציח את העלון לשפחות, לברכה והצלחה או ליארצייט

לקבלת העלון בכייל (דוא"ל) נא לשלוח לפייל הפצ"ב

	 <p>Access Credit צ'יינג'ר סל' 02-6516090</p>	<p>לעילוי נשמת מרת אילה אהובה בת ר' יוסף ראובן יוחנן הכהן ז"ל • נדבת בנה יקותיאל מנחם •</p>	<p>לע"נ רבי דוד צבי ב"ר יצחק ז"ל נתרם ע"י בנו מנחם מורדכי הי"ו</p>	<p>לע"נ הינדל בת ר' משה ירמיהו ע"ה</p>	<p>לע"נ ר' ישראל נתן נטע ב"ר דוד צבי המקן ז"ל דוד ב"ר משה ז"ל</p>	
 <p>02-6257948 info@keshet-hareshet.co.il</p>	 <p>גרפצייק סל: 02-5002321</p>	<p>לרפואת בועז בן מירה</p>	<p>לע"נ ר' דב ב"ר אברהם יעקב ז"ל נפטר ה' אלול</p>	<p>לע"נ ר' יחזקאל ב"ר צבי ז"ל ולרפואה שלמה ולהצלחת לאה בת אהילת תח"י נתרם ע"י בנם יחיאל יהושע הי"ו</p>	<p>לע"נ שמחה בת רחל יחזקאל בן עמומה</p>	<p>לע"נ האשה בת מרים בת ר' דוד</p>

יר"ל ע"י קהילת יבתי בבית ד' | רח' ישעיהו 7 ירושלים טל: 05276-10455 078-3331109 | shivti11@gmail.com

יהודי יקר! אל תחזיק טובה לעצמך, הנך עוזמן להדפיס ולהפיץ את העלון באזור פגונוך ולהיות שותף לזיכוי הרבים. הפענונינים יקבלו את העלון בכייל (אפשר גם ישירות לרפוס) בקובץ בהדפסה.

Anyone Interested in receiving Tiv Hakehila weekly in Hebrew or English should Email - Sheldon@hpins.net Or | zelig@gmail.com or text 718-249-7173